

Retningslinjer for fylkesvise midlar frå klima- og miljøprogrammet i jordbruket

Fastsett av Statsforvaltaren i Vestland 6. februar 2024 med heimel jordbruksavtalen, St. Prop. 120 S (2021-2022), Tildelingsbrev til Statsforvaltaren i Vestland 2024 og Retningslinjer for tilskudd til nasjonale prosjekter innen Klima- og miljøprogrammet.

Jf. regelverket for ordninga skal Statsforvaltaren utarbeide retningslinjer for dei fylkesvise midlane innanfor ramma av dei sentrale retningslinjene.

1) Formål

Klima- og miljøprogrammet skal bidra til å nå landbrukspolitikken sine mål innan klima og miljø. Statsforvaltaren forvaltar midlane som går til fylkesvise tiltak.

Måla for Klima- og miljøprogrammet er å medverke til:

- At produksjon av mat skal gå føre seg med god ressursbruk og minst mogleg forureining, klimagassutslepp og tap av naturmangfald
- Å auke landbruket sitt miljøbidrag, som kulturlandskap, naturmangfald, binding av karbon og produksjon av biogass
- Å tilpasse agronomi og dyrkingssystem til endra klimaforhold, med sikte på å oppretthalde eller auke matproduksjonen og vareta produksjonsressursane

2) Verkeområde

Statsforvaltaren kan gi tilskot til praktisk retta kunnskapsutvikling, utgreiingar og informasjonstiltak som medverkar til at måla i programmet vert nådde. Målgruppe for prosjekta kan vere næringsutøvarar, rådgjevarar, forvaltning og ålmenta. Prosjekta skal bidra til at eksisterande eller ny kunnskap når raskt ut til næringa, oppdatert kunnskap for rådgjeving og forvaltning, og å informere om miljøinnsatsen i jordbruket til samfunnet elles.

Faglege prioriteringar i programmet kan variere og vil gå fram av utlysingsteksten for kvar søknadsomgang. Midlane kan ikkje gå til reine forskingsprosjekt, men dei kan gå til forprosjekt/utgreiingar som seinare kan munne ut i forskingsprosjekt. Prosjekt skal primært vere retta mot utfordringar som har interesse ut over reine lokale problemstillingar. Lokale prosjekt kan likevel få støtte dersom problemstilling eller resultat vil ha stor overføringsverdi.

Tilskot til behovsbaserte utgreiingar på oppdrag for Statsforvaltaren kan også bli innvilga. Prosjekt som dekkjer slike behov, kan bli etterspurt særskilt i utlysinga. Statsforvaltaren kan bestemme at midlar øyremerka til bestemte prosjekt, ikkje skal lysast ut.

Statsforvaltaren kan ikkje løyve midlar til aktivitet eller prosjekt der embetet sjølv er prosjekteigar.

3) Kven kan søkje?

Føretak som arbeider med kunnskapsutvikling eller kunnskapsformidling kan søkje støtte frå programmet. Døme på aktuelle søkjarar er:

- Utgreiings- og forskingsverksemder (institusjonar)
- Fag- eller næringsorganisasjonar
- Andre føretak

For å kunne søkje, må føretaket vere registrert i Einingsregisteret.

4) Prioriteringar i 2024

Programmet omhandlar dei fem kategoriane klimatilpassing, klimagassutslepp, jord, naturmangfald og kulturminneverdiar i kulturlandskapet og forureining til vatn, jord og luft.

Prosjekt som bidrar til å styrke kunnskapsgrunnlaget om klimautfordringar og oppfølging av vassforskrifta, vil bli prioriterte i 2024. I dette ligg òg kunnskap om tiltak for redusert avrenning og reduserte klimagassutslepp.

Klimatilpassing

Prosjekta skal bidra til auka fleksibilitet i matproduksjonen, og å gjere den meir robust, m.a. i form av langsiktig bevaring av ressursgrunnlaget. Prosjekta kan omhandle tilpassing av dyrkingsteknikk, gjødsling, dyrkingssystem, etablering av driftsveggar, dekkssystem for frukt og bær og dyre- og plantemateriale som er tilpassa endra klimaforhold. Det kan òg vere aktuelt med prosjekt som viser kva effekt dei endra klimatilhøva, og den auka risikoen for spreining av framande artar og plante- og dyresjukdomar, vil ha for forvaltning av naturmangfald og jordbruket sitt kulturlandskap.

Drenering er framleis eit prioritert område. Prosjekt som rettar seg mot førebygging av skade på jord og avlingar, som m.a. hydroteknikk og dyrkingssystem er òg aktuelle.

Klimagassutslepp

Metan frå husdyr, utslepp frå husdyrgjødselhandtering og lystgass frå prosessar i jorda er store kjelder til klimagassutslepp frå jordbruket. Bruk av fossile energikjelder og nedbryting av karbon i jord gir også utslepp. Det er ønskjeleg med prosjektsøknader som aukar kunnskapen om korleis desse utsleppa kan reduserast. Opptak av karbon er òg viktig for å nå klimamåla. Dette er omtalt under temaet «jord».

Det er spesielt ønskjeleg med prosjekt som ser på korleis bønder kan gjere klimatiltak på sin gard. Prosjekt som ser på korleis verkemiddel verkar inn på ulike landbrukspolitiske mål for klima og miljø er òg aktuelle.

Jord

Jord er eit viktig grunnlag for å produsere mat. Truslane mot matjorda og god jordkvalitet har fått auka merksemd både internasjonalt og i Norge. I tillegg til å svekke matjorda si produksjonsevne, fører svekka jordkvalitet/jordhelse til auka avrenning av næringsstoff, tap av biologisk mangfald og til CO₂ - utslepp.

Det er behov for auka kunnskap om jordhelse under norske forhold, både innanfor grunnleggjande forskning, men òg i praktisk retta problemstillingar. Praktisk kunnskap som kjem bonden til gode er prioritert.

Aktuelle områder der det kan vere behov for praktisk retta kunnskap er:

- Fangvekstar som jordhelsetiltak
- Samspel mellom planteartar, plantemangfald og jordbiologi for aggregatdanning, jordhelse og karbonbinding over tid
- Redusert jordpakking: t.d. pløyefri dyrking, nedmolding av overvintrande plantedekke eller faste køyrespor
- Utvikling av dyrkingssystem som prøver ut fleire jordhelsefremjande tiltak relatert til dei fire jordhelseprinsippa
 1. Minimer forstyrringa av jorda
 2. Maksimer jorddekke
 3. Maksimer mangfaldet
 4. Maksimer tida med levande planter
- Utprøving av pedagogiske metodar for synleggjering av forbedra jordhelse og systematisering av resultat frå jordhelseprosjekt, retta mot praktikarar og rettleiarar
- Kunnskapsdeling og bevisstgjerjing mellom bønder om god jordhelse
- Agronomiske effektar av biokol på jordfunksjonar og praktisk bruk av ulike biokolprodukt

Naturmangfald og kulturminneverdiar i kulturlandskapet

Strukturendringar og endring i driftsform kan skape utfordringar for kulturpåverka naturmangfald og for økosystemtenester i jordbrukslandskapet. M.a. er det nødvendig å vite meir om tiltak som kan sikre gode leveområde for pollinatorar og fuglar i jordbrukslandskapet, og kva tiltak som er eigna for å nå desse måla.

Eit sentralt tema er korleis kulturlandskap og biologisk mangfald kan styrkast og gjerast synlege i kombinasjon med vanlig jordbruksdrift. Formidling av god praksis for istandsetting og skjøtsel av kulturminne og utvalde naturtypar, anna trua natur og prioriterte artar er andre aktuelle problemstillingar. Kunnskap om effektive tiltak for fjerning av framande, skadelege artar er aktuelt. Det kan òg vere aktuelt med prosjekt som informerer om landbruket sitt bidrag til naturmangfald, kulturlandskap og ivaretaking av kulturminne.

Forureining til vatn, jord og luft

Eit godt kunnskapsgrunnlag kring forureiningskjelder og effekt av tiltak er nødvendig for å målrette og gje god oppslutning om nødvendige tiltak. Det er m.a. ønskjeleg med prosjektsøknader innan:

- gjødsling
- lagring og handtering av husdyrgjødsel og biorest
- jordarbeiding
- erosjon og arealavrenning
- drenering og hydroteknikk
- grøfteavrenning og handtering av denne
- gjenvinning av landbruksplast

Det er behov for å styrke kunnskapsgrunnlaget i oppfølging av vassforskrifta. Tiltak som kan auke kunnskapen om barrierar og moglegheiter for auka oppslutnad i områder med utfordringar i vasskvalitet er difor aktuelle.

Det er spesielt behov for betre kunnskap om effekt av fangvekstar som avrenningstiltak i grønsaksproduksjon. Undersøkingar av effekt av andre vassmiljøtiltak i grønsaksproduksjon er òg aktuelt.

Prosjekt som ser på tiltak for å redusere ammoniakkutslepp, jf. Noregs forplikting til Gøteborgprotokollen, er aktuelle. Det er òg prosjekt som ser på potensialet for bruk av biogjødsel og kompost.

Søknad

Statsforvaltaren i Vestland lyser ut midlane og set søknadsfrist årleg. Søknad skjer elektronisk via Altinn sine [skjemasisder](#). Søkjar er ansvarleg for å sende fullstendig søknad med relevante vedlegg innan fastsett frist.

Tildeling av tilskot og vilkår

Statsforvaltaren kan sette vilkår om korleis kunnskapen frå prosjektet skal kome ut til målgruppa eller andre særskilte vilkår for tilskotet. Statsforvaltaren skal informere søkjaren om vedtaket og vilkåra i eige tilskotsbrev.

Statsforvaltaren kan gi tilskot med inntil 70 % av totalkostnaden for prosjektet, og i særskilte tilfelle ut over dette. Tilskot blir normalt gitt for eitt år. Unntaksvis kan det bli gitt tilskot for inntil tre år.

Utbetaling

Prosjektet må vere gjennomført innan fastsett frist i vedtaket. Prosjektperioden inkluderer òg sluttrapportering. Prosjekt som ikkje er gjennomført innan fastsett frist, kan miste retten til tilskotet.

Tilskotmottakar skal nytte rapporteringsskjema fastsett av Landbruksdirektoratet. Sluttrapporten skal innehalde vurdering av resultatata sett opp mot målsetjingane i prosjektet. Prosjektrekneskap som viser budsjett og faktiske utgifter skal leggjast ved. Rekneskapen skal førast slik at Statsforvaltaren kan samanlikne det med budsjettet og finansieringsplanen som Statsforvaltaren har godkjent. Reduserte kostnader i høve budsjett kan føre til tilsvarande reduksjon i tilskotsutbetalinga. Andre avvik frå vilkår eller prosjektskildring kan føre til avkorting av tilskotet dersom endringane ikkje er godkjende av Statsforvaltaren.

Klagerett

Statsforvaltaren tek avgjerd om tildeling av tilskot.

Søkjær har rett til å klage på vedtaket til Landbruksdirektoratet i tråd med kap. VI i lov av 10. Februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningslova).

Opplysningsplikt og kontroll

Den som søker om og mottek tilskot har plikt til å gje opplysingar og å levere dokumentasjon som er naudsynt for at Statsforvaltaren og Landbruksdirektoratet skal kunne forvalte ordninga.

Statsforvaltaren og Landbruksdirektoratet fører kontroll med ordninga, og har rett til å innhente nødvendige opplysningar for å kontrollere om vilkåra for tilskotet er oppfylte eller har vore oppfylte i tilbakelagte periodar. Statsforvaltaren og Landbruksdirektoratet kan utføre stadleg kontroll hjå tilskotsmottakar. Tilskotsmottakar plikter å gje bistand ved kontroll.

Krav om tilbakebetaling

Utbetalt beløp kan bli kravd tilbake dersom det blir avdekka tilhøve som er i strid med vilkåra for tilskotet. Feilutbetalt beløp kan etter vurdering bli kravd tilbake, anten heilt eller delvis.